

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ В АУДИТІ

УДК 657.6:303.442.3

Гусленкова М.,
студентка 4 курсу
факультету консалтингу і
міжнародного бізнесу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Актуальність даної теми полягає в доцільному використанні наявного досвіду з цієї тематики, орієнтоване на потреби аудиторів в аналітичному матеріалі, яке застосоване в сучасних умовах.

Дослідженню аналітичних процедур в аудиті приділяли увагу Ф. Ф. Бутинець, В. С. Рудницький, І. М. Білоусова, Н. І. Дорош, І. М. Дмитренко, Н. М. Малюга, Н. М. Проскуріна, Н. І. Петренко, В. В. Ковалев, Є. В. Мних та інші. А більш детальне дослідження у вигляді наукової дискусії щодо сутності та застосування аналітичних процедур з точки зору теорії аудиту широко висвітлена на сторінках монографії [1]. Разом з тим необхідно зазначити, що питання аналітичних процедур в аудиті потребують подальшого детального наукового, теоретичного і практичного обґрунтування.

Основна мета даної роботи полягає в дослідженні теоретичних засад аналітичних процедур аудиту. Для виконання поставленої мети, необхідно вирішити наступне завдання: визначити сутність аналітичних процедур в аудиті, надати класифікацію методів та визначити необхідність широкого застосування аналітичних процедур в аудиті.

Відповідно до МСА 520 «Аналітичні процедури» аналітичні процедури – це оцінювання фінансової інформації, зроблені на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими та не фінансовими даними, що охоплюють необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно відрізняються від очікуваних величин [2, с.455]. Під аналітичними процедурами Н.І.Дорош визначає, як вид незалежних процедур, які полягають у виявленні, аналізі та оцінці показників і

тенденцій, а також співвідношень між показниками фінансово-економічної діяльності економічного суб'єкта, що перевіряється [3]. А згідно з Гизятова А. Ш. під аналітичними процедурами в аудиті розуміють, як методи та прийоми економічного аналізу, що використовуються в процесі збору аудиторських доказів [4].

Метою аналітичних процедур є вивчення діяльності суб'єкта господарювання та його середовища, оцінці ризиків суттєвих викривлень, оцінці фінансового стану суб'єкта господарювання (в тому числі оцінці можливості підприємства залишатися таким, що функціонує)[5]. Аналітичні процедури займають важливе місце у здійсненні аудиторської перевірки. При застосуванні аналітичних процедур підвищується якість проведення та дають змогу аудитору з'ясувати особливості діяльності суб'єкта господарювання. Слід зазначити, що аналітичні процедури застосовуються упродовж усього процесу аудиторської перевірки.

Ключову роль у теорії та практиці аудиту відіграє класифікація аналітичних процедур, яка розглядається вченими економістами по-різному. Класифікації аналітичних процедур розглядається зосереджують увагу на сутності процедур, а у разі відриву від поетапної аудиторської перевірки відображають тільки окремі класифікаційні ознаки. Тому для практики аудиту розглядається перелік аналітичних процедур за видовими ознаками в розрізі етапів здійснення аудиту таких, як етап: попереднього планування, планування, перевірки по суті та завершальній етап.

Певні аналітичні процедури доцільні до виконання на стадії планування, щоб аудитор мав можливість визначити характер, масштаб та строки майбутньої роботи. Виконання аналітичних процедур на даному етапі сприяє розумінню бізнесу, який перевіряється, виявленню областей потенційних ризиків і точному визначенню ступеня аудиторського ризик. Також на стадії планування аудиту аналітичні процедури дозволяють аудитору визначити особливості діяльності об'єкта перевірки, виявити нетипові або невірно відображені факти, визначити області підвищеного ризику, що вимагають додаткової уваги.

Аналітичні процедури проводяться на стадії безпосередньої перевірки поєднуючи їх з іншими аудиторськими процедурами. Як процедури по суті аналітичні процедури використовується тоді, коли їх застосування буде більш ефективним або результативним для зниження ризику суттєвого викривлення.

Виходячи з цього, основні види аналітичних процедур, що виконуються на завершальному етапі аудиту, як правило, ті самі, що і на етапах попереднього планування аудиту та перевірки по суті. Але відмінність полягає в тому, аудитор використовує вже уточнені дані, значення основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства з урахуванням виправлень, зроблених за результатами аудиту.

Аналітичні процедури також можна класифікувати, за такими ознаками : [6, с.177].

Рис.1 Класифікація аналітичних процедур (узагальнено автором)

Проаналізувавши даний рисунок, можна побачити, що виділені процедури з погляду ступеня достовірності даних, отриманих у

результаті їх застосування, то на першому місці виявляються процедури третього типу. Однак, якщо у якості визначального критерію застосовувати не надійність доказів, а простоту аналітичних процедур, на першому місці будуть процедури першого типу. Основною причиною рідкого використання складних кількісних процедур є значні витрати, вимога особливих знань, вивчення великого обсягу даних в динаміці. У кожному разі вибір завжди буде на користь більш простих процедур, якщо вони дозволяють досягти наміченої цілі. Ступінь використання аналітичних процедур залежить від багатьох факторів, наприклад від виду звітності, що підлягає перевірці.

Класифікація даних аналітичних процедур застосовується, наприклад, для оцінки припущення щодо безперервності діяльності суб'єкта господарювання. Даний розділ аудиту є одним із тих, які можуть бути досліджено тільки з використанням аналітичних процедур. В цьому випадку аудитор повинні не тільки визначати достатність можливості підприємства для погашення зобов'язань і формування ресурсів для його подальшого розвитку, а також висловити думку про достовірність фінансової звітності.

Отже, вищевикладений матеріал показав, що основною метою застосування аналітичних процедур «є отримання достатніх і надійних аудиторських доказів» [7]. За допомогою них можна виявити слабкі сторони економічного суб'єкта, суперечності в інформаційних джерелах, натрапити на суттєві помилки, зміст яких розкривається в подальшому з допомогою інших аудиторських процедур або спрогнозувати його фінансово-господарську діяльність у майбутньому.

Використання аналітичних процедур у процесі аудиту дозволяє аудитору зробити оцінку фінансових показників шляхом вивчення ймовірних залежностей між ними. Співвідношення, що використовуються в аналітичних процедурах, повинні бути правдоподібними та передбачуваними. Правдоподібність припускає існування явного причинно-наслідкового зв'язку. Це, у свою чергу, дає можливість оцінити ефективність методів планування, які використовує підприємство, виявити тенденції господарської діяльності, області потенційного ризику,

імовірність банкрутства тощо. Також при розгляді аналітичних процедур необхідно враховувати, що їх застосування в аудиті обумовлене причинно-наслідковими зв'язками між аналізованими показниками, як фінансовими, так і не фінансовими.

В результаті дослідження можна зробити висновок, що роль і значення аналітичних процедур полягає в тому, що вони дешеві, менш трудомісткі та більш ефективні, аніж аудиторські процедури, зорієнтовані на первинні документи та облікові регістри. Наведена класифікація аналітичних процедур показала, що використання аналітичних процедур є необхідною на кожному етапі здійснення аудиту. Це зумовлено можливістю виявлення рівня впливу різних чинників на відхилення фактичних даних від заданих параметрів того чи іншого об'єкта перевірки та допоможе об'єктивно оцінити основну діяльність підприємства та розробити конкретні заходи для усунення виявлених недоліків.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит: стан і тенденції розвитку в Україні: [Монографія] / Бутинець Ф.Ф., Малюга Н.М., Петренко Н.І. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 564 с.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2014 року) Ч. 1; пер. з англ. / О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньов – К. : Фенікс, 2014. – 985 с.
3. Дорош Н.І. Аудит: Методологія і організація: [монографія] / Ніна Іванівна Дорош. – К.: Знання, 2001.- 402 с.
4. Гизятова А. Ш. «Аудит: Методологія і організація» - <http://www.stattionline.org.ua> - бібліотека наукових статей, 2012.
5. Рудницький В. С. Процедури моделювання та прийняття рішень в процесі аудиту : [монографія] / В. С. Рудницький, О. М. Бунда. – Львів : Вид. Львівської комерційної академії, 2009. – 216 с.
6. Проскуріна Н.М. Формалізація дії аналітичних процедур на базі інтенсифікації процесів в аудиторській діяльності [Електронний

ресурс]: стаття / Проскуріна Н.М. - Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – 180 с.

7. Сопко В. В. Методичні аспекти використання аналітичних процедур в аудиті [Електронний ресурс] / В. В. Сопко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка. – 2011. – Вип. 18. – С. 236–242. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_18_33

Науковий керівник,
к.е.н., доц.

Мултанівська Т. В.

Опубліковано в авторській редакції